

Çevresel ve Sosyal Sürdürülebilirlik Performans Standartlarına Genel Bakış

1. IFC'nin risk yönetimi yaklaşımının ayrılmaz bir parçası olan Sürdürülebilirlik Çerçevesi, IFC'nin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik stratejik taahhüdünü ortaya koyar. Sürdürülebilirlik Çerçevesi, IFC'nin Çevresel ve Sosyal Sürdürülebilirlik Politikası ve Performans Standartları ile Bilgiye Erişim Politikasından oluşur. Çevresel ve Sosyal Sürdürülebilirlik Politikası, IFC'nin çevresel ve sosyal sürdürülebilirliğe ilişkin taahhütlerini, rollerini ve sorumluluklarını tanımlar. Bilgiye Erişim Politikası ise IFC'nin faaliyetlerindeki şeffaflık ve iyi yönetim taahhüdünü yansıtır ve IFC'nin yatırım ve danışmanlık hizmetleri hakkında kamuoyunu bilgilendirme yükümlülüklerini içerir. Performans Standartları, risk ve etkilerin belirlenmesinde müşterilere yol göstermenin yanı sıra, proje faaliyetleri açısından müşterinin paydaş katılımını sağlama ve kamuoyunu bilgilendirme yükümlülükleri dahil, sürdürülebilir faaliyet için risk ve etkilerin engellenmesi, hafifletilmesi ve yönetilmesine yardımcı olmayı amaçlar. IFC gerçekleştirdiği doğrudan yatırımlarda (finansal aracı kuruluşlar yoluyla sağlanan proje finansmanı ve kurumsal finansman dahil) daha çok kalkınma fırsatı yaratılabilmesi için, müşterilerin çevresel risk ve etkilerin yönetilmesinde Performans Standartlarını uygulamasını şart koşar. IFC, genel kalkınma hedeflerine ulaşabilmek amacıyla iş faaliyetlerine yön verirken Sürdürülebilirlik Çerçevesini diğer strateji, politika ve girişimlerle birlikte uygular. Performans Standartları başka finansal kuruluşlar tarafından da uygulanabilir.

2. Müşteriler¹, IFC'nin gerçekleştirildiği yatırım süresince aşağıdaki sekiz Performans Standardını uygulamak zorundadır:

- Performans Standardı 1: Çevresel ve Sosyal Risk ve Etkilerin Değerlendirilmesi ve Yönetimi
- Performans Standardı 2: İş ve Çalışma Koşulları
- Performans Standardı 3: Kaynak Verimliliği ve Kirliliğin Önlenmesi
- Performans Standardı 4: Toplum Sağlığı, Güvenliği ve Emniyeti
- Performans Standardı 5: Arazi Alımları ve Zorunlu Yeniden Yerleştirme
- Performans Standardı 6: Biyolojik Çeşitliliğin Korunması ve Canlı Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Yönetimi
- Performans Standardı 7: Yerli Halklar
- Performans Standardı 8: Kültürel Miras

3. Performans Standardı 1, (i) projelerin çevresel ve sosyal etki, risk ve fırsatlarını belirlemek için kapsamlı bir değerlendirme yapmanın, (ii) projeye ilişkili bilgileri kamuoyuna açıklayarak ve yerel toplulukları doğrudan etkileyen konularda onlara danışarak etkili katılım sağlamanın, (iii) proje süresince müşterinin çevresel ve sosyal performansını yönetmesinin önemini ortaya koyar. Performans Standartları 2-8; çalışanlar, Etkilenen Topluluklar ve çevre açısından risk ve etkileri engellemek, en aza indirmek ve artık etkilerin söz konusu olduğu durumlarda, bu risk ve etkileri tazmin/telafi etmeye yönelik hedefleri ve şartları içerir. Değerlendirme kapsamında bütün çevresel ve sosyal risk ile potansiyel etkilerin dikkate alınmasının gerekli olmasıyla birlikte, Performans Standartları 2-8, özel önem verilmesi gereken potansiyel çevresel ve sosyal risk ve etkileri tanımlar. Müşteriler, çevresel veya sosyal risk ve etki tespit etmeleri halinde Performans Standardı 1'e uygun olarak oluşturdukları Çevresel ve Sosyal Yönetim Sistemi yoluyla bu risk ve etkileri yönetmek zorundadır.

¹ Performans Standartlarında kullanılan "müşteri" terimi, projenin yapısı ve finansman türüne göre, finanse edilen projenin yürütülmesi ve işletilmesinden sorumlu olan tarafı veya finansmandan yararlanan tarafı genel olarak ifade eder. "Proje" terimi, Performans Standardı 1'de tanımlanmıştır.

4. Performans Standardı 1, çevresel ve sosyal risk ve etkilerin söz konusu olduğu bütün projeleri kapsar. Projenin koşullarına göre, başka Performans Standartları da geçerli olabilir. Performans Standartları birlikte okunmalı ve gerektiğinde ilgili Performans Standardına başvurulmalıdır. Performans Standartlarında yer alan 'şartlar' bölümü, paragraflarda öngörülen sınırlamalarda aksi belirtilmedikçe, proje kapsamında finanse edilen bütün faaliyetler için geçerlidir. Finansman kaynağı fark etmeksizin, müşterilerin Performans Standardı 1 doğrultusunda oluşturdukları Çevresel ve Sosyal Yönetim Sistemini bütün proje faaliyetlerine uygulamaları teşvik edilir. İklim değişikliği, toplumsal cinsiyet, insan hakları ve su gibi birbiriyle iç içe geçen konular birden fazla Performans Standardında ele alınmıştır.

5. Müşteriler, Performans Standartlarında öngörülen şartların yanı sıra, projenin gerçekleştirildiği ülkenin devletler hukuku kapsamındaki yükümlülüklerini uygulayan kanunları dahil, iç hukuka uymak zorundadır.

6. Dünya Bankası Grubu'nun Çevre, Çalışan Sağlığı ve Güvenliği (ÇÇSG) Kılavuzları uluslararası iyi sektör uygulamalarıyla ilgili genel ve sektöre özel örnekler içeren teknik başvuru kaynaklarıdır. IFC, proje değerlendirmesi aşamasında teknik bilgi kaynağı olarak ÇÇSG Kılavuzlarından yararlanır. ÇÇSG Kılavuzları, IFC'nin uygun gördüğü ve makul maliyetlerle mevcut teknolojiler kullanılarak yeni kurulan tesislerde ulaşılabilecek performans düzeyleri ve ölçümlerini içerir. IFC'nin finanse ettiği projelerde, ÇÇSG Kılavuzlarının mevcut tesislerde uygulanması için tesise özel hedefler ve hedeflere ulaşılması için uygun bir takvim belirlenmesi gerekebilir. Çevresel değerlendirme sürecinde alternatif (daha yüksek veya düşük) performans düzeyleri veya ölçümleri önerilebilir. IFC'nin de uygun görmesi halinde, bu düzeyler projeye veya tesise özgü şartlar haline gelir. Genel ÇÇSG Kılavuzu, birbiriyle iç içe geçen ve bütün sektörlerde uygulanabilen çevre, sağlık ve güvenlik konularına ilişkin bilgiler içerir. İlgili sektör kılavuzu veya kılavuzlarıyla birlikte kullanılmalıdır. ÇÇSG Kılavuzları dönemsel olarak güncellenebilir.

7. Projenin gerçekleştirildiği ülkedeki düzenlemelerin ÇÇSG Kılavuzlarında belirtilen performans düzeyleri ve ölçümlerinden farklı olması halinde, hangi düzenleme daha bağlayıcı ise projede o düzenlemeye uyulması beklenir. Projenin kendine özgü koşullarından dolayı daha az bağlayıcı performans düzey veya ölçümlerinin söz konusu olması halinde, önerilen alternatiflerin tesis için yapılan çevresel değerlendirme kapsamında, eksiksiz ve ayrıntılı bir şekilde gerekçelendirilmesi gereklidir. Gerekçeler, önerilen alternatif performans düzeyinin insan sağlığını ve çevreyi koruduğunu kanıtlayabilmelidir.

8. Sekiz Performans Standardı için ayrı ayrı hazırlanan Kılavuz Notları ve bu notlara ek olarak Finansal Aracı Kuruluşlara İlişkin Açıklama Notu, müşterilerin proje performanslarını arttırabilmeleri için başvurabilecekleri kaynaklar, Performans Standartlarında öngörülen şartlar ve iyi sürdürülebilirlik uygulamaları konusunda yol gösterir. Söz konusu Kılavuz Notları/Açıklama Notları dönemsel olarak güncellenebilir.

Giriş

1. Performans Standardı 4, projenin faaliyetleri, ekipmanı ve altyapısından dolayı toplulukların risk ve etkilere maruz kalabilme olasılığını artıracığı düşüncesinden hareketle hazırlanmıştır. Ayrıca, iklim değişikliğinden halihazırda etkilenen topluluklar proje faaliyetlerinin etkisini daha hızlı ve/veya yoğun hissedebilir. Kamu kuruluşlarının halkın sağlığı, güvenliği ve emniyetini iyileştirmedeki rolünü kabul etmekle birlikte bu Performans Standardı, proje faaliyetlerden dolayı toplulukların, özellikle de hassas grupların, sağlığı, güvenliği ve emniyeti açısından oluşabilecek risk ve etkileri engellemek veya azaltmak için müşterinin sorumluluklarını ele alır.

2. Çatışma/Savaş yaşanan ve yaşanmış bölgelerde, bu Performans Standardında belirtilen risk ve etkilerin boyutu çok daha büyük olabilir. Projenin, halihazırda hassas bir yerel durumu alevlendirme ve kit yerel kaynakları sıkıntıya sokma riski göz ardı edilmemelidir. Zira, ileride başka bir çatışmaya neden olabilir.

Amaçlar

- Proje süresince, rutin ve rutin olmayan durumların Etkilenen Toplulukların sağlığı ve güvenliği üzerindeki olumsuz etkilerini öngörmek ve engellemek.
- Personelin ve tasınır/tasinmaz malların güvenliğini ilgili insan hakları ilkelerine uygun olarak ve Etkilenen Topluluklar üzerindeki riskleri engelleyecek veya azaltacak şekilde sağlamak.

Uygulama Alanı

3. Bu Performans Standardının uygulama alanı, çevresel ve sosyal risk ve etkileri belirleme sürecinde tespit edilir. Performans Standardında öngörülen şartları yerine getirmek için gereken faaliyetler, Performans Standardı 1'de açıklanan ve müşteri tarafından hazırlanan Çevresel ve Sosyal Yönetim Sistemiyle yönetilir.

4. Bu Performans Standardı, proje faaliyetlerinden dolayı Etkilenen Toplulukların karşılaşılabileceği potansiyel risk ve etkileri ele alır. Çalışan sağlığı ve güvenliği açısından yapılması gerekenler Performans Standardı 2'de, kirliliğin insan sağlığı ve çevre üzerindeki etkilerini engellemeye veya azaltmaya yönelik çevresel standartlar ise Performans Standardı 3'te verilmiştir.

Şartlar

Toplum Sağlığı ve Güvenliği

5. Müşteri, proje süresince Etkilenen Toplulukların sağlığı ve güvenliği üzerindeki risk ve etkileri değerlendirerek, Dünya Bankası Grubu'nun Çevre, Sağlık Kılavuzları (ÇSG Kılavuzları) gibi uluslararası iyi sektör uygulamalarına¹ uygun önleme ve kontrol tedbirleri belirleyecektir. Müşteri, risk ve etkileri belirleyerek nitelikleri ve boyutlarıyla orantılı hafifletme tedbirleri önerecektir. Söz konusu tedbirler, risk ve etkilerin azaltılmasından ziyade engellenmesini öncelendirecektir.

Altyapı, Ekipman Tasarımı ve Güvenliği

6. Müşteri, uluslararası iyi sektör uygulamalarına uygun olarak ve üçüncü taraflar ile Etkilenen Toplulukların güvenliği üzerindeki riskleri dikkate alarak, projenin yapısal unsur veya bileşenlerini

¹ Global veya bölgesel ölçekte aynı veya benzer koşullar altında aynı işle meşgul vasıflı ve deneyimli profesyonellerden beklenebilecek profesyonel beceri, özen, ihtiyat ve ileri görüşün sergilenmesi.

Performans Standardı 4 Toplum Sağlığı, Güvenliği ve Emniyeti

1 Ocak 2012

tasarlayacak, inşa edecek, işletecek ve devreden çıkaracaktır. Yeni bina ve yapılar halkın kullanımına açıldığında müşteri, halkın işletimsel kazalar ve/veya doğal tehlikelere açık olmasının getirdiği ek riskleri değerlendirecektir. Söz konusu bina ve yapılar evrensel erişim ilkelerine uygun olacaktır. Yapısal elemanlar, yetkin profesyoneller tarafından projelendirilecek ve inşa edilecek, yetkili kurumlarca veya profesyonellerce ruhsatlandırılacak veya onaylanacaktır. Baraj, atık barajı veya kül havuzu gibi yapısal eleman veya bileşenler yüksek riskli bölgelerde bulunuyorsa ve arızalanmaları veya kullanım dışı kalmaları toplulukların güvenliğini tehdit edebilecekse, müşteri, proje geliştirme sürecinin olabildiğince erken bir döneminde ve projelendirme, inşaat, işletme ve devreden çıkarma süresince, projelendirme ve inşaatın sorumlu uzmanlar dışında benzer projelerde çalışmış, uygun deneyime sahip, konunun uzmanı kişilerle çalışarak bu konuda bir değerlendirme yapacaktır. Devlet yolları ve diğer altyapılar üzerinde hareketli ekipmanların kullanıldığı projelerde müşteri, söz konusu ekipmanın kullanılmasından dolayı insanların başına bir olay gelmesini ve yaralanmaları engellemenin yollarını araştıracaktır.

Tehlikeli Maddelerin Yönetimi ve Güvenliği

7. Müşteri, projenin çevreye yayabileceği tehlikeli malzeme ve maddelere toplulukların maruz kalma riskini engelleyecek veya azaltacaktır. Halkın (çalışanlar ve aileleri dahil) çeşitli tehlikelere, özellikle de yaşamı tehdit eden tehlikelere maruz kalabileceği durumlarda müşteri, potansiyel tehlikeleri yaratan durum veya maddeleri değiştirerek, yerine başkasını kullanarak veya ortadan kaldırarak halkın söz konusu risklere maruz kalmasını engellemeye veya azaltmaya özel önem verecektir. Tehlikeli maddelerin mevcut proje altyapısı veya bileşenlerinin bir parçası olduğu durumlarda, müşteri, devreden çıkarma faaliyetlerinin halk üzerinde risk oluşturmasını engellemeye özel dikkat gösterecektir. Müşteri, tehlikeli maddelerin teslim edilmesi, taşınması ve bertaraf edilmesi sırasında güvenliği kontrol etmek için ticari açıdan makul çaba gösterecek ve, Performans Standardı 3'te öngörülen şartlara uygun olarak, toplumun pestisitlere maruz kalmasını önlemek veya bunun kontrolünü sağlamak için tedbirler alacaktır.

Ekosistem Hizmetleri

8. Projenin öncelikli ekosistem hizmetleri üzerindeki doğrudan etkileri, Etkilenen Toplulukların sağlığını olumsuz etkileyebilir, güvenlik açısından risk ve etkiler yaratabilir. Bu Performans Standardında yer alan ekosistem hizmetleri, Performans Standardı 6'nın 2. paragrafında tanımlanan tedarik ve düzenleme hizmetleriyle sınırlıdır. Örneğin, arazi kullanımındaki değişiklikler veya sel, toprak kayması ve yangın gibi doğal tehlikelerin etkilerini azaltan sulak alan, mangrov ve dağ ormanı gibi doğal tampon bölgelerin kaybedilmesi bölgenin kırılganlığını ve halk sağlığı üzerindeki risk ve etkileri arttırabilir. Tatlı su² kalitesi, miktarı ve kaynakları üzerindeki olumsuz etkiler gibi doğal kaynakların azalması veya bozulması sağlıkla ilgili risk ve etkiler yaratabilir. Müşteri, uygun ve mümkün olduğunda, iklim değişikliğinin öncelikli ekosistem hizmetleri üzerinde arttırabileceği risk ve potansiyel etkileri belirleyecektir. Olumsuz etkilerin engellenmesi gereklidir. Engellenemediği durumlarda müşteri, Performans Standardı 6'nın 24. ve 25. paragraflarında öngörülen hafifletme tedbirlerini uygulayacaktır. Müşteri, tedarik hizmetlerinden yararlanılması ve bu hizmetlere erişimin kaybedilmesiyle ilgili olarak Performans Standardı 5'in 25.-29. paragraflarında belirtilen hafifletme tedbirlerini uygulayacaktır.

Toplulukların Hastalık Riskine Maruz Kalması

9. Müşteri, proje faaliyetlerinin neden olabileceği sudan geçen, su kaynaklı, suyla ilişkili ve vektörel kaynaklı hastalıkların yanı sıra bulaşıcı hastalıklara toplulukların maruz kalma ihtimalini engelleyecek veya azaltacaktır. Bunu yaparken, toplulukların risklere farklı düzeylerde maruz kalabileceğini ve hassas grupların diğer gruplardan daha kırılgan olduğunu dikkate alacaktır. Projenin etki alanına

² Tatlı su, ekosistem hizmetlerinden tedarik edilen ürünlere örnektir.

giren topluluklarda belirli hastalıkların endemik olduğu durumlarda müşteri, bu hastalıkların sıklığını azaltmaya yardımcı olmak için çevre koşullarını iyileştirme fırsatlarını proje süresince araştırması teşvik edilir.

10. Müşteri, projede geçici veya sürekli olarak istihdam edilen personelden kaynaklanabilecek bulaşıcı hastalıkların yayılmasını engelleyecek veya azaltacaktır.

Acil Durumlara Hazırlık ve Müdahale

11. Performans Standardı 1'de öngörülen acil durumlara hazırlık ve müdahale şartlarına ek olarak, müşteri, acil durumlara etkili müdahale hazırlıkları için Etkilenen Topluluklar, yerel yönetimler ve diğer ilgili taraflara yardımcı olacak ve onlarla işbirliği yapacaktır. Özellikle acil durumlara müdahale gerektiğinde bu katılımı ve işbirliğini gösterecektir. Yerel yönetimlerin etkili müdahale için kapasiteleri sınırlı veya yok ise müşteri, projeye ilişkili acil durumlara hazırlık ve müdahalede aktif bir rol oynayacaktır. Müşteri, acil durumlara hazırlık ve müdahale kapsamındaki faaliyet, kaynak ve sorumluluklarını kayıt altına alacak, uygun bilgileri potansiyel Etkilenen Topluluklar ve ilgili devlet kurumlarıyla paylaşacaktır.

Güvenlik Personeli

12. Müşteri, can ve mal güvenliğini sağlamak için kendi bordrosunda veya sözleşmeli personel çalıştırdığında, aldığı güvenlik tedbirlerinin proje alanı içindeki ve dışındaki kişiler üzerindeki risklerini değerlendirecektir. Müşteri, güvenlik tedbirlerini belirlerken personelin işe alımı, davranış kuralları, eğitimi, donanımı ve performans takibi için orantılılık ilkesine, iyi uluslararası uygulamalara³ ve yürürlükteki kanunlara uyacaktır. Müşteri, güvenlik personelinin geçmişte bir suça dahil olmadığını tespit etmek için makul araştırma yapacak, güvenlik personelinin güç (ve, varsa, ateşli silah) kullanımı ve çalışanlarla Etkilenen Topluluklara karşı uygun davranış biçimi konusunda eğitecek ve yürürlükteki kanunlara uymalarını sağlayacaktır. Müşteri, bir tehdidin niteliği ve boyutunun gerektirdiği ölçüde tehdidi önleme ve savunma amacıyla güç kullanmak dışında hiçbir şekilde güç kullanımına izin vermeyecektir. Müşteri, Etkilenen Toplulukların güvenlik tedbirleri ve güvenlik personelinin davranışlarına ilişkin endişelerini dile getirebilmeleri için bir şikayet mekanizması oluşturacaktır.

13. Müşteri, projede güvenlik hizmeti sağlamak amacıyla devlet tarafından tahsis edilen güvenlik personeliyle ilişkili riskleri değerlendirecek ve belgeleyecektir. Müşteri, güvenlik personelinin 12. paragrafa uygun davranmasını sağlayacaktır. Güvenlik konusunda ciddi kaygıların olması halinde, güvenlik personelinin tahsis eden devlet kurumunun müşterinin tesisi için uygun gördüğü güvenlik tedbirlerini kamuoyu ile paylaşması teşvik edilecektir.

14. Müşteri, güvenlik personelinin kanunlara aykırı veya kötü davrandığına dair iddiaları dikkate alacak ve araştıracaktır. Ayrıca, bu tür fiillerin tekrarlanmasını önlemek için gerekli işlemleri yapacak (veya ilgili tarafları işlem yapmaya teşvik edecek), kanunlara aykırı ve rahatsız edici davranışları yetkili mercilere bildirecektir.

³ Buna, Birleşmiş Milletler'in Kolluk Kuvvetleri Davranış Kuralları ile Kolluk Kuvvetlerinin Güç ve Ateşli Silah Kullanımına Dair Temel İlkeler dahildir.